רוֹזֵן (רוֹזֶנרַאוּךְ), **חַיִּים בָּרוּךְ** (נו׳ 1922, וינה), בלשן ישראלי. מ־1939 למד באוניברסיטה העברית לימודים קלאסיים, לשון עברית ומתמאטיקה וקיבל שם תואר דוקטור. לאחר השתלמות בצרפת יסד ב־1953 עם פּוֹלוֹצקי (ע״ע) חוג לבלשנות בירושלים — הראשון בישראל. ר׳ הוא נציג ב„ועדה הבי״ל המתמדת של הבלשנים" (CIPL), חתן פרס־ישראל (1978) וחבר באקדמיה למדעים (מ־1981).

בבלשנות הכללית עוצב ר׳ (במחיצת בֶּנבֶּניסט, ע״ע, כאן) כסטרוקטוּרַליסט אירופי השואב מסוֹסיר (ע״ע), מאסכולת פראג ומן הבלשנות המבנית האמריקנית (ע״ע בלשנות, עמ׳ 971; דקדוקית, חשיבה, עמ׳ 40) והתנגד בתקיפות לבלשנות הגֶנֶרַטיווית (ע״ע בלשנות, כאן). ר׳ הרחיב את השיטות המבניות, בין היתר בהשפעת פּוֹלוֹצקי, לתחום התחביר. מחקריו בכתובות יווניות וביוונית שבפי יהודי א״י פורסמו בספרו: L'Hébreu et ses rapports avec le monde classique („העברית ויחסיה עם העולם הקלסי"), 1980. ר׳ חקר את לשון הירודוטוס ובספרו עליו (1962) הביא את השיטות המבניות, בעיקר של פראג, לתחום הפילולוגיה המסורתית. השפעה רבה היתה למחקרו (1957), על שימוש זמני הפועל המורכבים לציון פועל שאינו עיקר המידע (ע״ע תחביר, עמ׳ 758) ולעיוניו בתחום השייכות שאינה נקנית ואינה בטלה (inalienable possession) הכלולים במחקריו על הומרוס, שרובם כונסו בספרו Strukturalgrammatische Beiträge zum Verständnis Homers („עיונים דקדוקיים־מבניים להבנת הומרוס"), 1967. ר׳ פרסם ספר לימוד לרומית: יסודות הלשון הרומית (א׳, תש״א, ב׳, תשי״א). בתחום הלשונות ההודו־אירופיות עומדים כתבי ה„מדקדקים הצעירים" (ע״ע בלשנות, עמ׳ 969) ובנבניסט ביסוד חשיבתו. ספריו „שיחות על לשון והיסטוריה", 1954, „תהליכי הלשון", תשי״ב/י״ג, פתחו שטח זה לקוראי עברית. בתחום ה„לארינגאלים" (ע״ע הודו־אירופיות, לשונות, עמ׳ 577) ניסה ליחס את כל העקבות ל„לועי" יחיד. בעקבות מורו טור־סיני (ע״ע) חקר ר׳ אטימולוגיות וכתובות בתחום העברית המקראית ושכנותיה. בשנות ה־50 עמד בויכוח עם ז. ס. הריס (ע״ע, כאן) וקַנטינו (Cantineau) לבירור מערכת ההגה של העברית. אח״כ פנה לתחביר. תיאור לשוני שלם יחסית נתן בנספח לספרו A Textbook of Israeli Hebrew („ספר לימוד לעברית ישראלית"), 1962. ר׳ הועיד את המושג עברית ישראלית ללשון הנהוגה כיום (ע״ע עברית, עמ׳ 660) ונלחם להבחנה בין שלב זה לקודמיו, ולהיותו מערכת לשונית מיוצבת המזמינה למחקר נפרד. הוא חשף את ההשפעה האירופית שהתאפשרה בשל התעלמות הממונים על הלשון מן השפה המדוברת, והראה, בספרו: „העברית שלנו", תשט״ז, את התפקידים החדשים שקבלו הצורות הישנות (העתיד תראה! החליף את הציווי ראה וכד׳). בספרו „עברית טובה", תשי״ח; 1967, בעל הנימה הפולמוסית, הוא חשף תבניות חדשות גם בתחביר, וכלל בו נספח על „דגמי המשפט העבריים", המהווה בסיס מהפכני לתיאור התחביר.

את מצב המחקר בתחום זה תמצת בספרו Contemporary Hebrew („עברית בת ימינו”), 1977.

ר׳ בוקר על „יבוא” תופעות הודו־אירופיות למחקר העברית וכן על הסגנון הגבוה של העברית שבדק. אולם תרומתו ללגיטימציה של העברית החדשה מכריעה. ר׳ משמש עורך מדור הבלשנות הכללית באנציקלופדיה העברית וחיבר את הערכים העיקריים בתחום זה.

י. ברונובסקי, שפה מערבית במזרח התיכון (הארץ, 2.9), 1977; הנ"ל, משל על העברית והיוונית (שם, 18.7), 1980;

Ch. Rabin, *Hebrew* (in: T. A. Sebeok [ed.], *Current Trends in Linguistics*, VI), 1970.

נמ. ב.